

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 19. desember 2022

Høringsuttalelse Entur AS – forslag til endringer i finansavtaleloven om forbrukernes rett til å betal med kontanter – ref. 22/3066

Entur AS viser til Justis- og beredskapsdepartementets offentlige høring av forslag til endringer i finansavtaleloven om forbrukeres rett til å betale med kontanter.

Forslaget til ny bestemmelse i finansavtaleloven

Forslaget fra Justis- og beredskapsdepartementet (JD) innebærer at det fortsatt skal være lovregulert i finansavtaleloven at forbrukere har rett til å betale med kontanter for varer og tjenester. Som følge av at det er usikkerhet knyttet til hvor langt denne retten gjelder med dagens lovtekst, og at man ser at enkelte aktører innenfor salg av varer og tjenester velger ikke å tilrettelegge for kontantbetaling, har JD sett behov for klargjøring i lovteksten. I finansavtaleloven § 2-1 foreslås det et nytt tredje ledd om at næringsdrivende som driver betjent salg av varer eller tjenester i faste forretningslokaler, skal tilby forbrukere å betale for disse varene eller tjenestene med kontanter, jf. også presisering i nytt andre ledd andre punktum. Videre foreslås det i nytt fjerde ledd en hjemmel til å gi nærmere regler i forskrift om retten til å betale med kontanter for kollektivtransport med buss og bane, herunder krav til tilrettelegging for kontant betaling ut over kravet etter nytt tredje ledd.

Som bakgrunn og behov for endringene legger JD stor vekt på at det fortsatt er behov for å ha kontanter i Norge. Grunnen til dette er i hovedtrekk beredskapshensyn og hensynet til de deler av befolkningen som ikke har, kan eller ønsker å benytte seg av betaling med bankkort, slik som barn, eldre, turister og andre. Dersom man ikke har en lovgivning som påbyr å ta imot kontanter som betalingsmiddel, vil dette føre til at kontanter i praksis avvikles av seg selv. JDs vurderinger lener seg i betydelig grad på tilrådninger fra Norges Bank på dette området.

Når det gjelder behovet for særregler om betaling for kollektivtransport i en egen forskrift, uttaler JD at det gjør seg gjeldende en del særlige hensyn for kollektivtransporttjenester som kan tilsi en særskilt regulering. De alminnelige reglene som foreslås for retten til kontant betaling etter nytt tredje ledd, vil ifølge JD neppe gi tilstrekkelig nyanserte og hensiktsmessige løsninger for alle disse tjenestene. JD foreslår derfor en forskriftshjemmel i § 2-1 fjerde ledd første punktum som åpner for at det kan gis regler i forskrift om retten til å betale med kontanter for kollektivtransporttjenester med buss og bane. Dette vil omfatte buss, tog, t-bane og trikk. I annet punktum tas det høyde for at det kan være behov for tilrettelegging for kontant betaling i en større utstrekning enn en rett til å betale med kontanter på steder der man kan kjøpe billetter også med andre betalingsmidler. Det vil dermed kunne stilles krav for eksempel til at det må finnes betalingsmuligheter i rimelig nærhet til stedet der forbrukeren skal benytte transporttjenesten. Innholdet i en slik forskrift må vurderes nærmere og sendes på egen høring. Høringsinstansene bes dermed i denne omgang primært om å

uttale seg om behovet for en forskriftshjemmel med egne regler for kollektivtransporttjenester med buss og bane.

Enturs synspunkter

Entur AS er et statlig heleid virkemiddelselskap med registrert formål å tilby tjenester på konkurransenøytrale vilkår for reiseplanlegging og billettering for kollektivtransporten i Norge, og nært relaterte tjenester. På oppdrag fra Jernbanedirektoratet samler Entur inn informasjon om alle stoppesteder for kollektivtransport i Norge og informasjon om de ulike aktørenes ruteplaner og trafikk i sanntid. Denne delen av Enturs arbeid gjør det mulig for de reisende å få konkurransenøytrale alternativer fra alle kollektivselskaper i hele landet om buss, tog, trikk, bane, ferge og andre alternativer (slik som bysykler og sparkesykler).

Innenfor nasjonal jernbane er Entur tildelt rollen som formidler av billetter på vegne av togoperatørene som driver persontransport på jernbanen. Våre tjenester som leveres til jernbanesektoren omfatter både elektroniske systemer for kjøp av billetter gjennom internett og Enturs app, gjennom vår digitale plattform, salg av billetter i fysiske lokaler gjennom agentavtaler, løsninger for salg av billetter om bord i togene, billettsalg gjennom billettautomater og betjent salg gjennom vårt kundesenter på de største jernbanestasjonene i landet og kundesentertjenester som nås på telefon og e-post/chat. På kollektivområdet utenom jernbanesektoren, har Entur sammen med fylkeskommuner og fylkeskommunalt eide administrasjonsselskaper etablert et offentlig samarbeid for å videreutvikle og tilpasse felles betalingssystemer for kollektivtransport basert på Enturs digitale plattform. Dette er et samarbeid som omfatter løsninger for elektroniske betalingssystemer.

Entur legger til grunn i tråd med JDs vurderinger av behovene for lovforslaget at det fortsatt er behov for å ta imot kontant betaling i ulike næringer i Norge: Beredskapshensyn og hensynet til forbrukerne som ikke kan eller vil betale med bankkort taler for dette, jf. også Norges Banks klare tilrådning. Etter Enturs vurdering gir den foreslåtte lovteksten i § 2-1 nytt andre ledd andre punktum og nytt tredje ledd både en god presisering og en hensiktsmessig avgrensning av hvor langt retten til å betale med kontanter bør strekke seg overfor forbrukerne. Entur mener det er fornuftig at denne retten generelt bør gjelde der varer og tjenester selges i betjente fysiske lokaler for salg. Vurderingene i høringsnotatet som avgrenser plikten til å ta imot kontanter på noen områder, slik som salg over internett er en viktig klargjøring rettskildemessig, og vi legger til grunn at denne klargjøringen vil inngå i en Prop. L om det endelige forslaget.

Når det gjelder den foreslåtte hjemmelen til å fastsette nærmere bestemmelser om betaling for kollektivtransport i en egen forskrift, antar Entur at det kan være hensiktsmessig med en slik regulering. Entur arbeider for at systemene vi tilbyr for kontantbetaling skal være tilgjengelig i rimelig nærhet til der reisen finner sted. Våre tjenester som legger til rette for kontantbetaling etter gjeldende avtaleverk, er agentavtaler vi har inngått med kiosker og annen detaljhandel, betjent salg om bord i togene der dette er valgt av operatøren, betjent salg på de største togstasjonene og delvis fortsatt løsninger for kontantbetaling i billettautomater.

Når det gjelder billettautomatene (TVM-er), har mange aktører på kollektivtransportområdet etter det vi er kjent med gått bort fra slike løsninger. Ved utskifting av slike automater, erfarer Entur at det i dagens situasjon er store utfordringer med å skaffe både deler til TVM-ene og løsninger som gjør det mulig å tilrettelegge for kontantbetaling.

Etter Enturs vurdering vil en eventuell forskrift som stiller krav til at det må finnes muligheter for betaling med kontanter i rimelig nærhet til stedet der forbrukeren skal benytte transporttjenesten kunne være en hensiktsmessig hovedregel de fleste steder. Innenfor togtransport der avregning håndteres av Entur, betaler ca. 1,1 prosent av de reisende for billetter med kontanter på årsbasis. Som JD er inne på i høringsnotatet, er det også et behov for at togtransporten og annen kollektivtransport kan utføres på en effektiv måte, både mht. reisetid og kostnadseffektivitet. Aktørene som er ansvarlige for kollektivtransporten er i stor grad statlige, fylkeskommunale og kommunale virksomheter.

Entur legger til grunn at en eventuell nærmere utredning av kontantbetaling for kollektivtransport vil være med grunnlag i samfunnets behov for kontantbetaling på dette området og kollektivtransportens behov for å finne gode løsninger der også effektiv drift ivaretas. Entur bidrar gjerne i et arbeid med en slik forskrift og legger til grunn at et forslag vil bli sendt på bred offentlig høring på vanlig måte før den eventuelt fastsettes.

Med vennlig hilsen,

Bente Mari Nilssen

Juridisk sjef